

UČEBNÉ OSNOVY

Názov predmetu	Etická výchova				
Počet hodín	33 h	33 h	17 h	17 h	
Ročník	1.	2.	3.	4.	Spolu
Štátny vzdelávací program	1	1	0,5	0,5	3
Školský vzdelávací program	–	–	–	-	0
SPOLU	1	1	0,5	0,5	3
Kód a názov odboru štúdia	79 02 5 gymnázium				
Stupeň vzdelania	vyššie sekundárne vzdelanie ISCED 2				
Forma štúdia	denná				
Dĺžka štúdia	8 rokov				
Vyučovací jazyk	slovenský jazyk				

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Poslaním povinne voliteľného predmetu etická výchova je vychovávať osobnosť s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej úcta k človeku a k prírode, spolupráca, prosociálnosť a národné hodnoty zaujímajú významné miesto.

Pri plnení tohto cieľa sa neuspokojuje iba s poskytovaním informácií o morálnych zásadách, ale zážitkovým učením účinne podporuje pochopenie a interiorizáciu (zvnútornenie) mravných noriem a napomáha osvojeniu správania sa, ktoré je s nimi v súlade. Pripravuje mladých ľudí pre život v tom zmysle, aby raz ako dospelí prispeli k vytváraniu harmonických a stabilných vzťahov v rodine, na pracovisku, medzi spoločenskými skupinami, v národe a medzi národmi.

Etická výchova sa v prvom rade zameriava na výchovu k prosociálnosti, ktorá sa odráža v morálnych postojoch a v regulácii správania žiakov. Pre etickú výchovu je primárny rozvoj etických postojov a prosociálneho správania. Jej súčasťou je aj rozvoj sociálnych zručností /otvorená

komunikácia, empatia, pozitívne hodnotenie iných.../ ako aj podpora mentálnej hygieny, podieľa sa na primárnej prevencii porúch správania a učenia.

CIELE UČEBNÉHO PREDMETU

Cieľom etickej výchovy je vychovať osobnosť, ktorá:

- má svoju vlastnú identitu, je sama sebou a pritom táto identita zahŕňa v sebe aj prosociálnosť
- má pozitívny vzťah k životu a ľuďom spojený so zdravou kritickosťou
- jej správanie je určované osobným presvedčením a interiorizovanými etickými normami, vyplývajúcimi z univerzálnej solidarity a spravodlivosti, a preto je do istej miery nezávislá od tlaku spoločnosti
- má zrelý morálny úsudok opierajúci sa o zovšeobecnené zásady, preto je schopná správne reagovať aj v neočakávaných a zložitých situáciách
- charakterizuje ju spojenie správneho myslenia a správneho konania
- koná v súlade so svojimi zásadami, ale aj s citovou zaangažovanosťou - súlad medzi emóciami a chcením – nekoná len z povinnosti a bez nadšenia s pocitom sebaľúti
- prijíma iných v ich rozdielnosti, akceptuje ich názory a je ochotná na prijateľný kompromis, ktorý ale nie je v rozpore so všeľudskými hodnotami
- je ochotná a schopná spolupracovať a iniciovať spoluprácu.

Dosahovanie týchto cieľov ráta s aktivizáciou a rozvojom nonkognitívnych funkcií osobnosti, ktoré uvádza profesor M. Zelina v systéme KEMSAK:

K kognitivizácia, ktorej cieľom je naučiť človeka poznávať, myslieť, riešiť problémy

E emocionálnizácia, cieľom je naučiť človeka cítiť a rozvíjať jeho kompetencie pre cítenie, prežívanie, rozvíjať jeho city

M motivácia, cieľom je rozvinúť záujmy, potreby, túžby, chcenia osobnosti, jej aktivity
S socializácia, jej cieľom je naučiť človeka žiť s druhými ľuďmi, naučiť ich komunikovať, tvoriť progresívne medziľudské vzťahy

A axiologizácia, ktorej cieľom je rozvíjať progresívnu hodnotovú orientáciu osobnosti, učiť hodnotiť

K kreativizácia, cieľom tejto funkcie je rozvíjať v osobnosti tvorivý štýl života.

Cieľom etickej výchovy ako povinnej voliteľnej predmetu v nižšom stupni sekundárneho vzdelávania je

- poskytnúť žiakom impulzy a pozitívne skúsenosti, ktoré podporujú základnú dôveru, autonómiu a iniciatívu
- umožniť im osvojiť si základné komunikačné zručnosti, základné úkony spoločenského správania, učiť ich pozitívne hodnotiť seba aj druhých, tvorivo riešiť každodenné situácie v medziľudských vzťahoch
- vysvetliť žiakom pojmy empatia, asertivita, spolupráca a prosociálne (sociálne pozitívne) správanie
- umožniť žiakom osvojiť si ďalšie sociálne zručnosti, napr. vyjadrovanie citov, empatie, asertívne správanie
- umožniť žiakom osvojiť si základné postoje, ktoré podmieňujú kultivované dospievanie, učiť ich poznávať sám seba, objavovať svoju identitu, rozvíjať sebaocenenie
- spoznávať a osvojovať si práva a povinnosti v rodine, učiť sa kultivovane prejaviť svoj názor, postupne preberať zodpovednosť za svoje rozhodnutia, zároveň však rešpektovať rodičov a viesť s nimi konštruktívny dialóg
- umožniť žiakom uvedomiť si svoju sexuálnu identitu, chápať pozitívne hodnoty priateľstva, lásky, manželstva a rodiny, uvedomiť si riziká spojené s predčasným sexuálnym životom, zdôvodniť základné mravné normy, zaujať správny postoj k otázkam súvisiacim so sexualitou
- rozvíjať u žiakov pozitívny postoj k postihnutým, chorým, a iným skupinám obyvateľstva, ktoré potrebujú pomoc a porozumenie
- vysvetliť žiakom základné pojmy súvisiace s voľbou životných cieľov, svetonázorom, náboženstvom, etickými hodnotami a normami

- umožniť žiakom pochopiť základné etické problémy súvisiace s ekonomickými hodnotami, pravdou a dobrým menom
- vysvetliť žiakom základné pojmy súvisiace s ochranou prírody a životného prostredia
- učiť žiakov rešpektovať ľudí s inými názormi, zároveň však ostať sám sebou; formulovať svoje životné ciele, byť odolný voči nevhodným ponukám, ostať slobodný od závislostí, ktoré znehodnocujú a ohrozujú náš život, rozvíjať u žiakov povedomie vlastnej dôstojnosti a hodnoty ľudskej bytosti, v tomto zmysle byť schopný kriticky hodnotiť masmediálne vplyvy, vychovať kritického diváka.

Obsah etickej výchovy je orientovaný na atribúty, ktoré treba v dieťati rozvíjať, aby sme dosiahli výchovné ciele.

Tieto atribúty sú zakomponované v **desiatich základných témach** a **šiestich aplikačných témach**:

1. otvorená komunikácia
2. dôstojnosť ľudskej osoby, sebaúcta, pozitívne hodnotenie seba
3. pozitívne hodnotenie iných
4. tvorivosť a iniciatíva
5. vyjadrovanie citov
6. empatia
7. asertivita 8. reálne a zobrazené vzory
9. prosociálne správanie – pomoc, darovanie, delenie sa, spolupráca, priateľstvo
10. komplexná prosociálnosť
11. etika – hľadanie koreňov prosociálneho správania

12. etika a ekonomické hodnoty

13. etika a náboženstvá – tolerancia a úcta

14. rodina, v ktorej žijem 1

5. výchova k manželstvu a rodičovstvu

16. ochrana prírody a životného prostredia.

Prehľad výchovných a vzdelávacích stratégií

- **tímová práca**
- **ústne a písomné prezentácie (projekty, referáty, riadená diskusia)**
- **brainstorming**
- **práca s printovými a elektronickými médiami**
- **tvorivé písanie**
- **burza nápadov**
- **hľadanie a spracovanie informácií**

Učebné zdroje

Učebnice na základe odporúčenia Ministerstva školstva SR – Etická výchova pre 6.,7.,8.,9.ročník a zodpovedajúce ročníky 8.ročných gymnázií

www – výučbové materiály z internetu

filmy

Obsah učiva

1.ročník

Tematický celok	Časová dotácia	Téma	Obsahový štandard	Výkonový štandard	Prierezové témy
City a ich vyjadrenie	7 hodín	Úvodná hodina		Žiak :	Osobnostný a sociálny rozvoj
		Ja, my, naše plány, čo očakávam od budúcnosti...	Očakávania – súčasnosť a budúcnosť	Vie zhodnotiť momentálny stav a vyjadriť svoje predstavy do budúcnosti	
Empatia a vcit'ovanie	7 hodín	Pocit jedného dňa – ja rozprávanie o sebe- city, ktoré prežívam	Pocity	Dokáže prejaviť svoje pocity aj navonok	
		Teraz sa cítim ako ...			
		Emočné vyjadrenie	Emócie – emočné prežívanie	Vie charakterizovať pojem emócie, vie uviesť príklady emočného správania	
		Prejavíme city		Chápe, čo je charakter, rozlišuje dobré a zlé vlastnosti človeka	
		City a rozvoj charakteru	Charakter, charakterové vlastnosti, pozitívne a negatívne charakterové vlastnosti		
		Vieme sa navzájom pochopiť v našej triede?	Sebaúcta – úcta k iným, sebapochopenie – pochopenie iných v kolektíve – v triede	Váži si seba aj ostatných a toleruje názory iných v kolektíve	
		Prejaviť účasť			
		Pochopenie vlastných			

Asertivita ako želateľný spôsob správania	6 hodín	súrodencov	Rodina a jej členovia – pochopenie potrieb jednotlivých členov rodiny	Vie opísať rodinu, chápe jej význam a pozná svoje miesto v rodine	Multikultúrna výchova
		Hra áno-nie – asertívne práva			
		Modely empatického správania	Empatia, modely empatického správania	Vie vysvetliť pojem empatia	
		Empatia v každodenných situáciách			
		Erb emócií	Emócie, erb emócií	Vytvorí svoj vlastný erb emócií	
		Typy správania			
Reálne a zobrazené vzory	7 hodín	Odolať tlaku skupiny	Jednotlivec – skupina	Dokáže odolať tlaku skupiny	Príprava a realizácia projektu
		Sťažnosti a želania – reakcie na životné situácie	Sťažnosť, želanie	Vie vyjadriť svoje pocity, podať sťažnosť a vyjadriť želanie	
		Asertívne práva	Asertivita, asertívne práva	Pozná pojem asertivita, vie vysvetliť na konkrétnych príkladoch alebo v konkrétnej situácii asertívne pravidlá správania	
		Ako premôcť agresivitu	Asertivita – agresivita		
		Praktické činy a úlohy – riešenie konfliktov			
		Vzácnny človek – môj obľúbený hrdina, vzor	Vzor, idol, pozitívny a negatívny vzor – idol	Pozná rozdiel medzi asertivitou a agresiou Dokáže rozlíšiť pozitívny vzor od negatívneho	

<p>Prosociálne- nezištné správanie</p>	<p>6 hodín</p>	<p>Môj obľúbený literárny hrdina</p> <p>Charakteristika dobrého človeka</p> <p>Dobré skutky prinášajú šťastie</p> <p>Prezentácie</p> <p>Prezentácie</p> <p>Kto je priateľ?</p> <p>Pravidlá priateľstva – dobrý skutok</p> <p>Spoluprácou sa naše sily znásobia</p> <p>Pomoc pomáha</p> <p>Dar, darovanie- charakteristiky životných zručností</p> <p>Záverečné opakovanie – aktivity podľa želania žiakov</p>	<p>Dobro a dobré vlastnosti</p> <p>Priateľ, priateľstvo, skutky, ktoré utužia priateľstvo a naopak- ktoré ho narušia</p> <p>Spolupráca, jej význam</p> <p>Pomoc</p> <p>Dar – obetovanie sa?</p>	<p>Chápe podstatu dobra</p> <p>Vie, kto je priateľ, ako sa udržiava priateľstvo</p> <p>Zdôrazňuje silu spolupráce pre lepšie a ľahšie dosiahnutie cieľa</p> <p>Pozná význam pomoci a vie , akú hodnotu má dar</p>	<p>Mediálna výchova</p> <p>Príprava a realizácia projektu</p>
---	----------------	---	---	---	---

2.ročník

Tematický celok	Časová dotácia	Téma	Obsahový štandard	Výkonový štandard	Prierezové témy
Objavenie vlastnej jedinečnosti a identity	7 hodín	Veľkosť a dôstojnosť ľudskej osoby, úcta k človeku Poznanie svojich slabých a silných stránok, pozitívne a negatívne vlastnosti Zdravé sebavedomie. Priятие samého seba aj so svojimi nedostatkami	Žiak vie : <ul style="list-style-type: none">- Vysvetliť význam poznania silných a slabých stránok- Rozvíjať sebaocenenie	Žiak : <ul style="list-style-type: none">- vytvára priestor pre seba prijatie- prejavuje sebaúctu v komunikácii aj vo vzťahoch	Osobnostný a sociálny rovoj
Byť sám sebou, vedieť obhájiť svoje práva a názory	7 hodín	Vedieť sa presadiť a obhájiť v rôznych situáciách : opýtať sa prečo, vedieť odmietnuť Vysloviť sťažnosť, vysvetliť svoje názory Požiadať o láskavosť, vysloviť návrh Čeliť manipulácii a tlaku skupiny Alternatívne riešenia konfliktov	<ul style="list-style-type: none">- Vysvetliť pojem asertivita- vysvetliť pojem manipulácia	<ul style="list-style-type: none">- chápe proces sebaakceptácie- rozumie manipulatívny spôsobom- pozná svoje právo na odmietnutie nevhodnej ponuky <ul style="list-style-type: none">- obhajuje svoje legitímne práva	
Prosociálnosť ako zložka vlastnej identity	5 hodín	Asertivita a asertívne práva Nový vzťah k druhým: nezávislosť a rešpektovanie Rozvíjanie vlastnej	<ul style="list-style-type: none">- Vysvetliť slová : nezávislosť, rešpektovanie, ponúkание a prijímanie slobody, zodpovednosť- Pozná zásady	<ul style="list-style-type: none">- chápe, že zodpovedná sloboda ho vedie k dobru pre iných aj pre seba- chápe pojmy	

<p>Etické aspekty vzťahu k vlastnej rodine</p>	<p>5 hodín</p>	<p>identity v interakcii s druhými Slobodné prijatie záväzkov a vernosť k nim ako predpoklad zrelosti – prijímanie úloh v rodine, v žiackom kolektíve, v záujmových skupinách... Hlbšie poznanie vlastnej rodiny Uplatňovanie sociálnych zručností v rámci rodiny – byť empatický, otvorený a citovo komunikovať, byť asertívny... Zdravá a nezdravá kritickosť. Reflexia nad vlastnou kritickosťou v rodine. Pochopenie rodičov a súrodencov, dobré vzťahy v rodine, tolerancia a rešpektovanie autority... Rešpektovanie pravidiel hry v rodine – práva a povinnosti</p>	<p>prosociálneho správania</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pomenovať možnosti prosociálneho správania v rodine - Preberá zodpovednosť za svoje rozhodnutie - Rešpektuje rodičov, vedie s nimi konštruktívny dialóg 	<p>zodpovednosť a vernosť, v správaní badať posun k prosociálnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - je verný zásadám prosociálnosti - postupne si osvojuje pocit zodpovednosti - uvedomuje si práva a povinnosti v rodine - túži prispieť svojím dielom do dobrého fungovania rodiny - v rodine uplatňuje základné komunikačné zručnosti - vie vysloviť návrh - v rodinnom prostredí vie použiť pozitívne hodnotenie - prejavuje spoluúčasť na rodinnom živote 	
<p>Etické aspekty integrovania sexuálnej zrelosti do kontextu</p>	<p>6 hodín</p>	<p>Rozvíjanie sexuálnej identity Vzťahy medzi chlapcami a dievčatami Priateľstvo a láska Utváranie predstáv o</p>		<ul style="list-style-type: none"> - sexualitu vníma ako veľkú hodnotu - vníma a stotožňuje sa so svojou sexuálnou identitou - chápe pozitívne hodnoty 	

osobnosti Vzťah k chorým, starým, postihnutým, mentálne alebo morálne narušeným	3 hodiny	budúcom partnerovi “Zázrak života” – počatie a prenatalný život Rozpor medzi pohlavnou a psychosociálnou zrelosťou Predčasný sexuálny styk, jeho príčiny a dôsledky Pohlavné choroby a AIDS Následky odtrhnutia sexu od osobného vzťahu a zodpovednosti Rozvoj empatie, komunikácie s týmito ľuďmi Ochota chápať ich potreby, ale aj vidieť ich možnosti a bohatstvo, ktoré môžu odovzdať iným Tolerancia, rešpektovanie odlišností Generačné rozdiely Etické problémy triedy Prezentácia projektov Prezentácia projektov	<ul style="list-style-type: none"> - Vie, čo je počatie a prenatalný vývoj - Vysvetliť dôvody pre doloženie prvého sexuálneho styku - Čo sú to pohlavné choroby a AIDS - Vymenovať obmedzenia a prednosti chorých a osôb so špecifickými potrebami - Zdôvodniť potrebu i špecifiká komunikácie s osobami so špecifickými potrebami 	ako láska, manželstvo, rodina <ul style="list-style-type: none"> - túži po hlbokom vzťahu založenom na úcte a vzájomnej láske - vo vzťahu k inému pohlaviu je pozorný a vnímavý - Uvedomuje si ťažkosti, ktoré prežívajú starí a chorí ľudia a túži im pomôcť 	Príprava a realizácia projektu
--	----------	---	---	---	--------------------------------

3.ročník

Tematický celok	Časová dotácia	Téma	Obsahový štandard	Výkonový štandard	Prierezové témy
-----------------	----------------	------	-------------------	-------------------	-----------------

Zdroje etického poznania ľudstva	4 hodiny	Etika, mravné hodnoty, normy Svedomie – vnútorný radca	Mravná hodnota a mravná norma – pojmy	Žiak vie : - Vysvetliť pojem mravná hodnota - Pozná základné zdroje etického poznania ľudstva	Osobnostný a sociálny rovoj
Život, telesné a duševné zdravie ako etická hodnota	3 hodiny	Pozitívne vzory – príklad zreých osobností Literatúra, náboženstvo, umenie a ľudová slovesnosť Ochrana života a starostlivosť o zdravie ako etický problém Základy duševnej hygieny	Pozitívne vzory Zdroje etického poznania ľudstva Zdravie, starostlivosť o zdravie Zdravie ako etická hodnota Peniaze, vlastníctvo		
Ekonomické hodnoty a etika	3 hodiny	Niektoré problémy lekárskej etiky – eutanázia, génová manipulácia Vlastníctvo a peniaze ako prostriedok a cieľ Primárna orientácia na peniaze a materiálne dobra ako jeden z deštruktívnych prvkov ľudského života – materializmus, konzumizmus	Materializmus, konzumizmus	- Prejaviť rozhodnutie pre dobro ako svoj postoj - Vysvetliť termín zdravie - Pozná pojem lekárska etika - Chápe pojem ochrana života - Vie vysvetliť pojem peniaze - Pozná ich materiálnu hodnotu - Vysvetliť inštrumentálnosť a cieľovosť hodnoty peňazí	Príprava a realizácia projektu
Dobré meno a pravda ako etické hodnoty	4 hodiny	Reklama, jej ciele a metódy Dešifrovanie manipulácií konzumizmu a orientácia na rozvoj celého človeka	Štandard, reklama Ekonomické cnosti Sporivosť Podnikavosť		
Reklama					
Ekonomické		Ekonomické cnosti –			

cnosti Osvojovanie si základných etických hodnôt, súvisiacich s dobrým menom, čťou a pravdou		sporivosť, podnikavosť, umenie hospodáriť Svojpomoc, solidarita, pomoc sociálne slabším Spolužitie so sociálne slabšími ľuďmi Poctivosť a ochrana spotrebiteľa Dobré meno Čo som si osvojil ...na hodinách etickej výchovy	Svojpomoc Hospodárenie Sociálne cítenie Poctivosť Spotrebiteľ Dobré meno v podnikaní	<ul style="list-style-type: none"> - Chápe význam reklamy - Vysvetliť pozitíva a negatíva reklamy a jej vplyv na človeka - Chápe základné etické problémy súvisiace s ekonomickými hodnotami 	
---	--	--	---	---	--

4.ročník

Tematický celok	Časová dotácia	Téma	Obsahový štandard	Výkonový štandard	Prierezové témy
Etické aspekty ochrany prírody	6 hodín	Príroda – význam Úcta ku všetkým formám života Ochrana prírody Ekologická etika z pohľadu žiaka Svetové organizácie zaoberajúce sa ochranou prírody	Vnímanie prírody a dôležitosť ochrany prírody z hľadiska prosociálnosti, úcta k nasledujúcim generáciám, prenechanie prírodného bohatstva, zachovanie obrazu krajiny aj pre nasledujúce generácie, prístup každého jedinca k ochrane pred znečisťovaním, separovanie odpadu, šetrenie energiami ...	Žiak : <ul style="list-style-type: none"> - Sa cíti súčasťou prírody - Chce pomôcť prírode - Vníma svoje možnosti na ochranu životného prostredia - Podľa svojich možností a možností region, v ktorom býva, chráni prírodu a životné prostredie 	Enviromentálna výchova Príprava a realizácia projektu

<p>Objavenie vlastnej jedinočnosti a identity</p>	<p>5 hodín</p>	<p>Ja a príroda – som jej neoddeliteľná súčasť</p> <p>Ľudská osoba a jej veľkosť</p> <p>Úcta k človeku</p> <p>Silné a slabé stránky človeka</p> <p>Pozitívne a negatívne vlastnosti človeka</p> <p>Sebavedomie, zdravé sebavedomie</p>	<p>Chápanie človeka ako jedinečného živého tvora, ktorý je individuálny, jedinečný, vzácny, nenahraditeľný so všetkým, čo k tomu patrí – slabé a silné stránky, pozitíva a negatíva jeho charakteru ...</p> <p>Sebavedomie, zdravé sebavedomie...</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Poznaním svojich silných a slabých stránok osobnosti vytvára priestor pre seba prijatie a rozvoj interpersonálnej komunikácie - V komunikácii a vo vzťahoch prejavuje sebaúctu - Vie vyjadriť svoje myšlienky, formuluje ich ako svoj názor - Chápe process sebaakceptácie 	<p>Osobnostný a sociálny rozvoj</p>
<p>Byť sám sebou – vedieť obhájiť svoje práva a názory</p>	<p>6 hodín</p>	<p>Ja – som sám sebou? Viem sa presadiť?</p> <p>Vyjadrenie sťažnosti, požiadanie o láskavosť</p> <p>Manipulácia a tlak skupiny</p> <p>Alternatívne spôsoby riešenia konfliktov</p> <p>Asertivita</p> <p>Asertívne práva</p>	<p>Schopnosť človeka presadiť sa v rôznych situáciách, vedieť vysloviť svoj názor, zaujať stanovisko, odmietnuť názor iného, požiadať o láskavosť, vie rozpoznať manipulátora a dokáže čeliť tlaku skupiny...</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rozumie manipulatívnym spôsobom správania - Obhajuje svoje legitímne práva - Svoje názory argumentuje - V komunikácii uplatňuje prvky asertívnych techník 	